

ДУДНИК РУСЛАНА МИКОЛАЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент, кандидат юридичних наук*

ПРЕДМЕТ МІГРАЦІЙНОГО ПРАВА ЯК КОМПЛЕКСНОЇ ГАЛУЗІ ПРАВА

За останні роки міграційне право України значно змінювалось та набувало все більшої актуальності у розвитку суспільних відносин. Все це пов'язано із розвитком міграції як явища, яке також піддавалось відповідним суттєвим змінам.

Основним серед правових проблем міграційного права України є питання самостійності міграційного права як галузі в системі національного права України.

Представляється, що об'єктивними передумовами існування міграційного права України є загальні конституційні засади функціонування держави, які вже сформувалися. Це суверенітет, демократичні перетворення, соціальність і гуманізм держави, утвердження верховенства прав і свобод людини та громадянина.

Тривалий час вважалося, що міграційні суспільні відносини регулюються нормами низки інших галузей права України – конституційного, адміністративного, кримінального тощо. Так, інститут правового статусу іноземців та осіб без громадянства, інститут притулку традиційно належали лише до інститутів конституційного права; інститут свободи пересування, інститут вільного вибору місця проживання – до адміністративного та житлового права; інститут екстрадиції – до кримінального права. Нині зазначені інститути набули додаткової якості змішаного інституту, що утворився на стику суміжних галузей права. Тобто вони стали міжгалузевими, комплексними інститутами. Щодо міграційного права України, то міграційними інститутами вони стали завдяки присутності міграційних процесів фізичних осіб. Загальним є те, що міграційні правові норми в сукупності регулюють міграційні процеси, пов'язані з переміщенням фізичних осіб, що становить предмет міграційного права України як самостійної галузі права [1, с. 3-16].

Як й будь-яка галузь міграційне право має свій окремий предмет правового регулювання, що є першочерговим фактором самостійності. За теорією правознавства предметом регулювання будь-якої галузі права завжди виступають сукупність однорідних суспільних відносин, які регулюються за допомогою відповідних правових норм цієї галузі.

Предмет міграційного права до теперішнього часу чітко не визначений, але ми переконані, що ядром предмета міграційного права України є міграційні процеси, з якими нерозривно пов'язані відносини з встановленням і реалізацією статусів різних категорій мігрантів, котрим необхідно за допомогою юридичних засобів відкривати простір для самореалізації [2].

Предмет міграційного права має свої характерні риси, а саме: суспільні відносини носять однорідний характер; вони виникають у зв'язку з міграційними процесами (переміщення, підготовка до переміщення); регулюються нормами міграційного права; одним із обов'язкових учасником суспільних відносин виступає суб'єкт публічного права.

Предмет міграційного права охоплює суспільні відносини, які виникають перш за все у зв'язку з переміщенням фізичних осіб або в межах одного адміністративно – територіального утворення, або між ними. Але до обсягу предмету міграційного права слід віднести також підготовку до такого переміщення, тобто отримання візи, паспортних або виїзних документів тощо.

Безумовно, предмет міграційного права виходить з поняття міграції фізичних осіб як комплексу суспільних відносин. Водночас зміст поняття «міграція фізичних осіб» та «міграційні процеси» повністю не збігається. Міграція містить статичний елемент і є добровільним свідомим територіальним переміщенням фізичної особи, пов'язаним зі зміною її статусу, а міграційні процеси як динамічний елемент відображають ознаки міграційних відносин, а також розвиток залежних від них наслідків, тобто друге є частиною першого. Без усвідомлення цієї відмінності не можна виокремити властивості та якості суб'єктів міграційних відносин.

Базові норми міграційного права України покликані впорядкувати однорідні суспільні відносини, що виникають у сфері міграції фізичних осіб. До них належать положення, які, зокрема, регулюють: 1) процеси пересування як усередині держави, так і за її межами; 2) зміну й усі елементи переходу статусу мігранта з одного в інший у процесі міграції, гарантії здійснення прав і свобод мігрантів, їх юридичну відповідальність; 3) діяльність держави щодо утвердження й забезпечення наданого нормативно-правовими актами різним категоріям мігрантів юридичного статусу [3].

Зазначається, що «міграційне право» з'ясовує сутність міграційних процесів у сучасному світі, звичайно у правовому контексті, класифікує мігрантів та міграцію, розкриває сутність термінологічного інструментарію. Також в ній розглядаються питання соціального та правового регулювання міграції, управління міграційними процесами, розкривається сутність світового, європейського та регіонального досвіду розв'язання міграційних проблем [4].

Необхідно врахувати й те, що чимало норм міграційного права України, особливо у сфері імміграції, стосується питань процесуального характеру, тобто правового регулювання порядку проходження міграційних справ. Тому в багатьох випадках його можна кваліфікувати і як процесуальне право.

Отже, міграційне право України можна визначити як сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з міграційними процесами фізичних осіб, визначенням правового статусу мігранта в результаті свободи пересування, а також закріплення гарантій і обов'язків держави та її органів щодо утвердження й забезпечення статусу різних категорій мігрантів.

Список використаної літератури:

1. Хабриева Т. Я. Миграционное право как структурное образование российского права / Т. Я. Хабриева // Журнал российского права. – 2007. – № 11. – С. 3-16.
2. Чехович С. Б. Елементарний курс міграційного права України: Конспект лекцій : Навч. посіб [для студ. вищ. навч. закл.] / С. Б. Чехович. – К. : МАУП, 2004. – 216 с.
3. Федоренко В. Л. Система конституційного права України: теоретико-методологічні аспекти: монографія / В. Л. Федоренко. – К. : Ліра-К, 2009. – С. 9. – 580 с.
4. Борута І. Міграційне право ЄС : навч. посібник / І. Борута, В.Р. Барський ; ОНЮА. – Одеса : Юрид. л-ра, 2004. – 131 с.

Ключові слова: міграція, міграційне право, предмет правового регулювання, комплексна галузь права.

Ключевые слова: миграция, миграционное право, предмет правового регулирования, комплексная отрасль права.

Key words: migration, migration law, subject of legal regulation, complex branch of law.

КОРМИЧ АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат історичних наук, доцент*

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС: ОБУМОВЛЕНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ

Актуальність теми обґрунтована важливістю дослідження закономірностей та специфіки міграційних процесів в сучасній Європі та їх правової регламентації для формування відповідних національних стандартів в умовах реалізації стратегії європейської інтеграції України. Адже від чітких правових засад зваженої міграційної політики залежить політична, економічна та соціальна стабільність у суспільствах та державах, безпека існування та співіснування держав.

У зв'язку із активізацією міграційних процесів та напливом біженців у Європу, особливо в світлі міграційної кризи 2015-2016 рр., сучасного напруженого стану на Близькому Сході, інших факторів, загострюються проблеми, пов'язані із стабільністю політико-правових систем держав. Неконтрольована нелегальна міграція спричиняє внутрішні конфлікти в окремих країнах та загрожує єдності держав в рамках ЄС, потребуючи чітких правових рамок, в яких мають відбуватись міграційні процеси.

Основними факторами, що визначили потребу реформування правового поля міграційної політики ЄС, крім міграційного тиску із-зовні, є демографічна ситуація, потреби ринку праці, реалії фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. або прогнозовані проблеми, спричи-